

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 9/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen opiskelijan oleskeluluvasta kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille henkilöille

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Vilhelm Junnilan /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 9/2022 vp:

Ymmärtääkö hallitus, että esitetyt muutokset oleskelulupa-an opiskelijalle romuttavat turvapaikkajärjestelmää ja

miten voidaan perustella ettei kielteisen turvapaikkapäätöksen saanutta henkilöä poisteta-
kaan maasta vaan palkitaan oleskeluluvalla, kunhan hänellä on esittää riittävä varallisuus?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus on 16.12.2021 antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 232/2021 vp). Esitys pohjautuu hallituksen tavoitteisiin lisätä koulutusperusteista maahanmuuttoa. Hallituksen koulutuspoliittisen selonteon sekä hallituksen syyskuussa 2021 hyväksymän koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartan mukaan tavoitteena on ulkomaalaisten opiskelijoiden, mukaan lukien jatkotutkinto-opiskelijat, määrän asteittainen kolminkertaistaminen 5 000:sta 15 000:een ja Suomessa tutkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten työllistymisasteen nostaminen 75 %:iin vuoteen 2030 mennessä. Keskeisimmät esityksen ehdotukset ovat näihin tavoitteisiin liittyviä.

Hallituksen esityksen mukaan oleskelulupa myönnettäisiin opiskelijalle koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajaksi, korkeakoulututkinto-opiskelijan luvan laji muutettaisiin jatkuvaksi ja niin sanotun työnhakuluvan pituus kahdeksi vuodeksi. Muutosten johdosta kaikki opiskelijat pääsisivät hyötymään oleskeluluvan voimassaoloajan pidennyksestä. Muutos tarkoittaisi, että yhden kerran haettava ja myönnettävä oleskelulupa riittäisi kattamaan koko opintojen suorittamisen ajan. Jotta oleskelulupa voitaisiin myöntää tutkinnon tai opintojen suorittamisen ajaksi, esitetään säädettäväksi, että opiskelijan tulee esittää hakemuksessaan selvitys toimeentulosta yhdeltä vuodelta. Tällaisen poikkeuksen säätäminen toimentuloedellytykseen on kuitenkin perusteltua, koska tällä hetkellä huomattava osa opiskelijoista ei ole saanut oleskelulupaa edes kahdeksi vuodeksi, vaikka se olisi mahdollista. Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan tällä hetkellä vain

2 % jatkolupahakemuksista hylätään toimeentulositystä. Laissa säädettäisiin myös, että toimeentulon tulee olla kunnossa oleskeluluvan koko voimassaolon ajan. Toimeentuloedellytyksen täyttämistä, kuten opintojen etenemistä, valvotaan luvan voimassaolon aikana. Esityksen mukaan toimeentuloedellytyksen sääntelyn toimivuutta selvitetään työ- ja elinkeinoministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön ja Maahanmuuttoviraston toimesta viiden vuoden kuluttua lain voimaantulon jälkeen, jolloin arvioidaan, onko sääntelyä syytä muuttaa.

Hallituksen esityksessä esitetään kansallista sääntelyä oleskeluluvista. Tutkija- ja opiskelijadirektiivi (EU) 2016/801 pantiin täytäntöön 1.9.2018 voimaan tulleella tutkija- ja opiskelijalalla (719/2018). Direktiivin soveltamisalasta säädettiin tässä laissa sellaisenaan ja samalla lakiin siirrettiin ulkomaalaislain opiskelijoita koskeva sääntely kokonaisuudessaan, jolloin soveltamisala tuli sovellettavaksi kaikkiin opiskelun perusteella myönnettäviin oleskelulupiin. Tässä yhteydessä kansainvälistä suojelua hakeneiden ja karkotuspäätöksen saaneiden mahdollisuuteen hakea oleskelulupaa opiskelun perusteella tapahtui muutos, jota ei ollut tarkoitus tehdä. Tätä ennen kansainvälistä suojelua hakeneet ja karkotuspäätöksen saaneet olivat voineet hakea oleskelulupaa niin opiskelun kuin työnteon ja muunkin syyn perusteella, mutta direktiivin soveltamisalaa koskevasta sääntelystä johtuen mahdollisuus hakea oleskelulupaa opiskelun perusteella rajautui pois. Tämä epähuomiossa tapahtunut muutos korjataan tällä esityksellä.

On huomattava, että 1.9.2018 saakka vuosittain vain muutamille kansainvälistä suojelua hakeville ulkomaalaisille myönnettiin oleskelulupa opiskelun perusteella. Maahanmuuttoviraston mukaan oleskelulupia myönnettiin vuonna 2016 vain 9, vuonna 2017 hieman enemmän eli 14 ja vuonna 2018 vain 8. Maahanmuuttovirasto on hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä todennut, että esityksellä ei ole vaikutusta turvapaikkajärjestelmän toimivuuteen. On syytä korostaa, että kansainvälistä suojelua hakeneet voivat tälläkin hetkellä hakea oleskelulupaa työnteon ja perhesiteen perusteella ja että heillä on oikeus tehdä ansiotyötä tilanteen mukaan kolmen tai kuuden kuukauden kuluttua kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekemisestä. Ei ole mitään syytä estää heitä hakemasta oleskelulupaa opiskelun perusteella, jos ulkomaalaisella on edellytykset suorittaa opinnot ja täyttää oleskeluluvan myöntämisen edellytykset samalla tavalla kuin muidenkin ulkomaalaisten tulee täyttää. Myönnettävä oleskelulupa olisi niin sanottu kansallinen oleskelulupa, koska direktiivin mukaista oleskelulupaa ei voida myöntää. Sääntely ei ole EU-lainsäädännön vastaista, minkä on komissio myös vahvistanut, ja muun muassa Saksalla on vastaavanlaista omaa kansallista sääntelyä.

Esityksellä ei muuteta maasta karkottamista koskevaa ulkomaalaislain sääntelyä. Karkottaminen perustuu aina kokonaisharkintaan. Jos ulkomaalainen olisi syyllistynyt esimerkiksi rikokseen, voitaisiin karkottamiseen liittyvässä kokonaisharkinnassa arvioida, että hänelle ei oleskelulupaa opiskelun tai edes työnteon perusteella myönnettäisi. Mitä vakavammista rikoksista olisi kyse ja mitä vähemmän olisi siteitä Suomeen, sitä todennäköisemmin maasta karkottamiseen päädyttäisiin. Karkottamispäätöksen saaneiden osalta esitys liittyy käytännössä sellaiseen tilanteeseen,

jossa ulkomaalainen on tullut maahan opiskelijan oleskeluluvalla ja on sitten hakenut oleskeluluvan muuttamista työntekoon perustuvaksi, mutta ei ole siinä onnistunut. Tällöin Maahanmuuttovirasto on prosessiekonomisista syistä johtuen tehnyt samassa yhteydessä sekä kielteisen lupapäätöksen että karkottamispäätöksen. Tällaisessa tilanteessa, joita on vuosittain vain yksittäisiä tapauksia, olisi kohtuullista, että ulkomaalainen voisi palata takaisin opiskelijan oleskeluluvan piiriin. Tällöin ulkomaalainen voisi jatkaa opintojaan ja tehdä opiskelijan oleskelulupaan liittyvän työnteko-oikeuden rajoissa töitä turvaten omaa toimeentuloaan. Esityksellä ei siten muuteta karkottamispäätöksentekoa tilanteissa, joissa perusteet ulkomaalaisen karkottamiselle ovat painavammat kuin sitä vastaan puhuvat seikat.

Helsingissä 23.2.2022

Työministeri Tuula Haatainen

VN/3902/2022-TEM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: